

behøver i alt Fald kun den Erfaring, man selv har fra sin Tjeneste i Hæren, for at have en ligesaa levende Overbeviisning om, at Garnisonstjenesten i ingen Henseende har velgjørende Virkning og ikke bringer noget som helst Gode for de Unge. Naar den høitærede Minister forleden Dag udtalte sin Frygt for, at Leirtjenesten skulde virke nedbrydende paa de Unges Sundhed, troer jeg og haaber jeg, at Erfaringen vil vise, at denne Frygt ikke er lidet overdreven, og at der i alt Fald er større Fare for de Unges moralske Kraft og Sundhed i Garnisonstjenesten, end der er for deres legemlige Kraft og Sundhed i Leiren. — Men den høitærede Ministers Forslag er i denne Henseende, forekommer det mig, kun en Halvhed, hvoraf ikke noget Heelt kan ventes som Udbytte.

Der er et Hensyn, som ganske vist maa gjøre sig gjældende hos Enhver, og som Mange maaskee have Tilbøielighed til at betragte som det Overveiende, nemlig Bønhensynet, men det forekommer mig dog at være klart, at det Bæste, vi kunne gjøre, er at vedtage en Ordning, som koster saameget, at det vil gjøre en streng Fordring til Folkets Bærekraft og være en alvorlig Prøvelse for dets Evne, og alligevel at maatte sige sig selv, at det, man faaer derfor, er Noget, hvortil man ikke selv har den Tillid, at det kan nytte Stort, og er følgerig ude af Stand til at kunne svare beroligende paa det ængstelige Spørgsmaal, som lyder til En ude i Folket: Hvad kan det dog nytte? Nu er det vistnok saa, at der lyder Røster i Tiden — man kan ikke vandre mange Skridt uden at møde dem — som raabe: Ja, hvad kan det i det Hele taget nytte, vi ere jo nu engang de Smaa, og det kan ikke hjælpe, at vi tænke paa at væbne eller forsvare os! Og vel kan jeg forstaae, at de, som have denne Betragtning, kunne komme til at sige: Lad os derfor heelt opgive Væbningen, lad os derfor ikke koste paa Noget, som alligevel er forgjæves, men hvad jeg ikke kan forstaae, er, naar de, der tale saaledes, ved Siden heraf alligevel forlange Millioner til et Værn, som de ikke selv have Tillid til, og som de søge af alle Kræfter at nedbryde Tilliden til hos Andre. Ganste vist er det saa, at det er en Ulykke at være de

Smaa i en Verden, hvor Magten tidt er Ret, men jeg holder fast ved den Tro, at den endelige Afgjørelse af Spørgsmaalet, om et Folk skal være eller ikke være, ligger paa et noget andet Sted end der, hvor saa Mange ere tilbøielige til at henlægge den; det beroer ikke paa, om et Folk i en enkelt Kamp er blevet overvundet og overvældet til en Tid, men det beroer paa, om Folket hos sig selv udvikler og uddanner sit eget indre Liv og sin Aandskraft, Bevidstheden om sig selv og Troen paa sin Fremtid. Hvor denne Aand og denne Tro nedbrydes, svækkes og tabes, er det forbi med et Folk og dets Tilværelse. Holder det fast herved, saa kan det bevare sit Liv under tunge Naar og reise sig igjen efter en lang Undertrykkelse. Troer aldrig, at det er det Samme, enten et Folk modløst opgiver sig selv sigende: Det kan ikke nytte Noget at tænke paa Forsvar, ville vore stærke Naboer tage os, saa tage de os alligevel, troer ikke, at det var det Samme, om Fjenden gjør os og vort Land til Bytte, efterat vi paa den Maade have opgivet os selv, eller vi først overvældes og falder efter et alvorligt og høimodigt Forsvar; i sidste Tilfælde kunne vi vente Gjenoprejsning, men aldrig i det første. Men det er mig aldeles umuligt at fatte, at denne Aand, denne Bevidsthed og denne Tro kan udvikles, bevares og blive ved at leve i Folket, dersom man ikke søger at opdrage det, som til at god borgerlig Sdræt til sælles Vel, saa ogsaa til den mandige Følelse, at det har et helligt Kalb til at forsvare sit Land og sin Arne, naar ikke Ungdommen saa at sige fra Børnsbeen af bliver indpodet den Bevidsthed, at det, at værne for sit Fædreland, ikke er en Pligt, man er skyldig at hde Styrelsen af Landet ved Siden af andre Ydelsler, men er dens helligste og kjæreste Opgave, med eet Ord, naar vi ikke stræbe hen til, at vi kunne faae et væbnet Folk, saa vore Vaaben i Fredstid ikke staae og ruste i Løihuset, men blive givne Folket i hænde, saa vor Ungdom ret kan opdrages til at blive sig bevidst som kampdygtige Mænd og vore sammen med sit Bærg. Det staaer nu for mig, som om denne Folkeopdragelse, denne Vaabenvælsens heldige Indvirkning paa Folkelivet maa efterstræbes med fuldt Alvor, og at